

Asia: VN/17882/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustalain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) lausunto

MLL ei kannata ehdotettua muutosta, jonka mukaisesti luovuttaisiin paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laadintavelvollisuudesta.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma antaa suunnan varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja toteuttamiselle ja sillä on tärkeä merkitys lasten yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä ja pedagogista työtä. Suunnitelmassa otetaan huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Suunnitelmat luovat pohjaa varhaiskasvatuksen päivittäiselle toiminnalle, antavat suuntaa kehittämiselle ja siten linjaavat sekä järjestäjän että pedagogisen toiminnan tehtäviä. Niillä on keskeinen merkitys myös toiminnan arvioinnissa. Paikallisilla suunnitelmissa on tärkeä rooli myös valtakunnallisia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita tarkentavana asiakirjana.

Paikallisella suunnitelmalla luodaan yhteistyörakenteita varhaiskasvatuksen monialaiselle yhteistyölle. Suunnitelma vahvistaa yhteistyötä mm. varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Tärkeänä tavoitteena on, että lasta ja perhettä koskevat palvelut muodostavat toimivan kokonaisuuden.

Varhaiskasvatustalain 3 §:ssä säädetään varhaiskasvatuksen tavoitteista, joista yksi on lasten yhdenvertaisten varhaiskasvatustalainmahdollisuuksien turvaaminen (3.1 § kohta 6). Lain tavoitteiden toteutuminen vaatii suunnitelmallisuutta ja seurantaa, jota velvoite tehdä paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma selkeästi tukee. MLL pitää tärkeänä, että velvollisuus paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen säilyy, sillä ilman velvoitetta suurena riskinä on, että suunnitelmista tingitään, mikä vaikuttaa kielteisesti varhaiskasvatuksen toteutumisen ja seurannan

laatuun sekä lapsen oikeuksien toteutumiseen. Sen sijaan, että luovutaan veloitteesta, tulisikin varmistaa, että suunnitelmat toteutuvat lainmukaisesti.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on antanut yleiskommentin (nro 7) lapsen oikeuksien täytäntöönpanosta varhaislapsuudessa. Yleiskommentissa nostetaan esille myös varhaiskasvatuksen merkitystä sekä perusedellytyksiä lapsen oikeuksia kunnioittavalle varhaiskasvatustyölle.

MLL ei myöskään kannata varhaiskasvatuksen raportointivelvoitteen keventämistä.

Esityksessä ehdotetaan henkilöstön täydennyskoulutuksen raportointivelvoitteen keventämistä siten, että varhaiskasvatuslain 70 §:n 2 momentin kohta 5 kumotaan. Varhaiskasvatustoimijat tallentavat tällä hetkellä kansalliseen tietovarantoon (Varda) tietoja henkilön täydennyskoulutukseen osallistumisesta. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa henkilöstön täydennyskoulutusta koskevia tietoja ei enää tallennettaisi. Raportointivelvoitteen avulla on voitu seurata täydennyskoulutuksen rahoituksen vaikuttavuutta ja arvioida kehittämiseen tarvittavia resursseja sekä tulevia koulutustarpeita. Henkilöstön osaamisen kehittämisestä tulee edelleenkin saada kattavaa kansallista tietoa. Esityksessä ehdotettu raportointivelvoitteen keventäminen heikentäisi olennaisesti täydennyskoulutusta koskevaa tietopohjaa, millä on luonnollisesti vaikutuksia mm. varhaiskasvatuksen laatutekijöihin, vaikka esitysluonnoksessa toisin väitetään.

MLL toteaa, että esitysluonnoksen lapsivaikutusten arviointi on erittäin puutteellisesti tehty. Lapsivaikutusten arvioinnissa on kysymys vaikutusten tarkastelusta lasten ja perheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Lapsivaikutusten arvioinnissa kootaan ja tuotetaan säädöksen valmistelun, säädöstä koskevan päätöksenteon ja toimeenpanon tueksi tietoa lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvista vaikutuksista.

Lausunnolla olevan esityksen tavoitteeksi on kirjattu pelkästään kuntien toimintaedellytysten vahvistaminen ja hallinnollisen työn vähentäminen. Esitysluonnoksessa ei arvioida lainkaan, mitä kielteisiä vaikutuksia esityksessä ehdotetulla hallinnollisella uudistuksella on lapsiin ja lapsiperheisiin. Isoksi ongelmaksi voi nousta esimerkiksi se, että veloitteen poistuessa ne kunnat, joissa suunnitelmilla on päästy tavoitteisiin, lopettaisivat suunnitelmien tekemisen.

Lainsäädännön on aktiivisesti toteutettava perus- ja ihmisoikeuksia. Tätä edellyttää perustuslain 22 §:n velvoite siitä, että julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tässä ei ole kysymys vain siitä, että lainsäädäntö on ristiriidatonta perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa, vaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista on aktiivisesti suojattava ja edistettävä. Lapsivaikutusten arviointi on tärkeä väline sen varmistamisessa, että perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoite toteutuu lainsäädännössä lasten osalta. Lapsen oikeuksien komitea korostaa, että lapsen edun tulee ohjata kaikkien lapsiin vaikuttavan lainsäädännön valmistelua ja päätöksentekoa. Myös varhaiskasvatuslakiin on kirjattu velvoite lapsen edun ensisijaisuudesta (4 §): Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Esitysluonnoksessa olisinkin tullut nostaa selkeästi esille, mitä hallituksen normipurkupäämäärä vaikuttaa lapsen edun toteutumiseen varhaiskasvatuksessa sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä. Normien purkaminen ei saa heikentää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Esitysluonnoksessa ei myöskään kuvata sitä, miten esitettyjen ehdotusten toimeenpanoa on tarkoitus seurata ja miten toimeenpanossa ilmenneisiin ongelmiin tullaan puuttamaan.

Helsingissä 24.6.2024

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Esa Iivonen, vaikuttamistyön johtaja

Kirsi Pollari, erityisasiantuntija

Pollari Kirsi
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry